

בית משפט מחוזי תל אביב-יפו
א 1254/08 (בשא 5180/08)
אלחנן דיקשטיין נ. העמותה לקידום
(בתיק אלחנן דיקשטיין נ. העמ...)
ת.פתיחה: 02/03/08 סדר דין: רגיל

בית המשפט המחוזי
בתל-אביב - יפו

בענין:

המבקש: אלחנן דיקשטיין, ת.ז. 30570215
ע"י ב"כ עוה"ד יוסף אהרונסון
מרח' הדרור 12, ת.ד. 1304, הוד השרון 45100
טל': 09-7406158, פקס: 09-7406567, נייד: 052-2753957

- נ ג ד -

- המשיבות:**
1. העמותה לקידום מקצועי חברתי של הפקידים עובדי המינהל והשירותים, ע.ר. 58-035-831-5 מרח' בן זכאי 8, תל-אביב
  2. עמותה לקידום מקצועי של עובדי הרשויות המקומיות ועובדי התאגידים העירוניים, ע.ר. 58-032-688-2 מרח' בן זכאי 8, תל-אביב
  3. שחר-און שירותי ניהול בע"מ מרח' בן זכאי 8, תל-אביב

בקשה לאישור תובענה ייצוגית

מוגשת בזאת בקשה לאשר את התובענה הרצ"ב נגד המשיבות כתובענה ייצוגית שמייצגת את כלל חברי העמותות - המשיבות וכן לחייב את המשיבות בהוצאות בקשה זאת ושכ"ט עו"ד.

פרק א': התביעה והמשתתפים בה

1. א. המדובר לפנינו בתובענה עפ"י חוק, התובענות הייצוגיות תשס"ו - 2006 כנגד עוסק/עוסקים כהגדרה "בחוק הגנת הצרכן" בקשר לענין בינם ובין לקוח.
- ב. "השרות" בו מדובר הנם שירותי השתלמות מקצועית לצרכנים באשר הצרכנים מתאפיינים גם בהיותם כולם חברי עמותות, קרי: המשיבות מס' 1-2.
- ג. "העמותות" הן חלק מעמותות שהוקמו ומופעלות ע"י הסתדרות הפקידים עובדי המינהל והשירותים (להלן: "ההסתדרות").
- ד. העמותה המרכזית שעוסקת בנושאי ההשתלמות המקצועית (לכאורה דואגת לארגון ימי עיון) היא המשיבה מס' 1, כאשר המשיבה מס' 2 מהווה רק צינור דרכה עוברים כספים למשיבה מס' 1.
- ה. אשר למשיבה מס' 1, הרי גם היא אינה מפעילה את השירותים בעצמה (אין לה בעצם שום עובדים) והיא עושה זאת באמצעות חברת בת(?) נשלטת על ידה במלואה (לה ערבה המשיבה מס' 1 ואשר נכסי חברת הבת משועבדים למשיבה מס' 1) היא המשיבה מס' 3.

1. כפי שנראה הרי למרות הלבוש מחד וחברי עמותות שמקבלים שירותים מאידך. הרי מדובר בפועל ביחסי עוסק (ספק) צרכן לכל ענין ודבר כאשר המשיבות גם פועלות למטרת רווח, ובתור שכאלו אינן ראויות לתוארן: "עמותות".

2. עפ"י תקנון המשיבה מס' 1, שמצ"ב כנספה א' לתובענה הרי מטרתה העיקרית של המשיבה מס' 1: סעיף 3 (מטרות): "3.1 יצירת מסגרת שתדאג להרחבה ולהתמחות פרופסיונלית של עמיתי העמיתה"; "3.2 ארגון השתלמויות וימי עיון לעמיתים למען הרחבת אופקים בתחום מקצועם"; "3.6 ליצור מפגשים והשתלמויות בין דיסציפלינריות בתחומי העבודה של העמיתים".

לשם השגת יעדיה רשאית העמותה בין היתר "4.3 לבוא במגע עם גורמים אחרים מקצועיים ועיוניים אשר יכולים לסייע הן בארגון הטכני והן בארגון המהותי של ימי עיון והשתלמויות לעמיתים".

3. עפ"י תקנון המשיבה מס' 2 הרי בין מטרתה: "3.1 יצירת מסגרת שתדאג להרחבה ולהתמחות פרופסיונלית של עמיתי העמותה"; "3.2 ארגון השתלמויות וימי עיון לעמיתים למען הרחבת אופקים בתחום מקצועם... ליזום מפגשים והשתלמויות בין דיסציפלינריות בתחומי העבודה של העמיתים (סעיף 3.6)".

לשם השגת יעדיה רשאית העמותה לבוא במגע עם גורמים אחרים מקצועיים ועיוניים אשר יכולים לסייע הן בארגון הטכני והן בארגון המהותי של ימי עיון והשתלמויות לעמיתים (סעיף 4.3). תשומת הלב לזהות בניסוח התקנונים של המשיבות מס' 1 ו- 2 בהתאמה.

4. עפ"י ס' 4.6 בתקנונים של שתי המשיבות (סעיף זהה) רשאיות המשיבות לגבות "דמי עמית מהעמיתים וכן לקבל מהם ומאחרים תרומות שישמשו ויסייעו להגשמת היעדים והפעילות או במידת הצורך גם לרכישת זכויות ונכסים שישרתו את מטרת העמותה עפ"י סעיף 4.8 בתקנונים של שתי המשיבות הרי: "נכסי העמותה והכנסותיה משמשים אך ורק למטרות אותן הציבה לעצמה חלוקת רווחים או טובות הנאה בכל צורה שהיא בין עמיתים אסורה".

עפ"י ס' 4.7 לתקנונים (גם הוא סעיף זהה) רשאיות העמותות לקבל ממעסיקי העמיתים את החקצבה הקבועה בתקשיר" בעבור כל עמית אשר עמד בתנאי תקנון זה".

5. עפ"י הסכם קיבוצי מיום 31.10.99 בין מרכז השלטון המקומי בשמו ובשם כל הרשויות המקומיות, המוסדות להשכלה גבוהה הסוכנות היהודית והנהלת מרכז קופ"ח כללית, וכן הסתדרות מדיצינית הדסה, מצד אחד ובין הסתדרות העובדים הכללית החדשה והסתדרות הפקידים. שמצ"ב כנספת ב' נקבע (סעיף 9) שהחל מ- 1.1.00 יגדל גמול ההשתלמות לסך 322 ₪ שיתעדכן בשיעורי תוספות היוקר". וכמוכן כן נקבע שדמי חבר יועברו אל האגודה ע"י המעסיק מדי שנה בתשלום משכורת חודש אוקטובר".

6. עפ"י סעיף 9 זכאי כל עובד במרכז השלטון המקומי בשלוש העיריות הגדולות (ת"א, חיפה ו-ס) ו/או במוסדות ההשכלה הגבוהה ו/או הסוכנות היהודית ו/או הנהלת מרכז קופ"ח כללית ו/או הסתדרות מדיצינית הדסה לגמול השתלמות כאמור, שבעצם לא משולם לאותו עובד אלא מועבר באמצעות המעביד למשיבות לצורכי השתלמות מקצועית.

7. בנוסף עפ"י ס' 10 להסכם הקיבוצי החל מ- 1.1.2000 זכאים העובדים להחזר דמי חבר שנתיים באגודות פרופסיונליות ביניהן העמותות, ובלבד שהחזר דמי החבר לעובד יהיו בשתי אגודות בלבד מתוך הרשימה האמורה לעיל (סעיף 10.3) עפ"י סעיף 10.7 במקרה בו יוסכם בין מעסיק לבין אחת האגודות שבנספח ב' על העברה ישירה של דמי החבר אל האגודה, הרי יועברו דמי "החבר" ע"י המעסיק ישירות אל האגודה במועד חודש אוקטובר של השנה עברה משולמים דמי החבר.

- ב. בפועל "גמול השתלמות" מהווה המקור לתשלום דמי חבר לעמותות קרי המדובר בהיינו-הך, ככל שמדובר בצרכני השתלמויות אשר הם חברי המשיבות מס' 1 ו- 2: ייאמר מיד כי כל העובדים עליהם חל ההסכם הקיבוצי חברים בעמותות, וככל שמדובר בעובדים של מרכז השלטון המקומי הרשויות המקומיות והתאגידים העירוניים בארץ, הריהם חברים בשתי העמותות המשיבות (מס' 1 ו- 2) ומעבירים לתן באמצעות המעסיקים "דמי חבר" עבור כל עמותה ועמותה בסכומים זהים (קרי משלמים כפול).
- ג. בשנת 2000 היו "דמי החבר" ששולמו למשיבות מס' 1-2 295 ₪. לכל עמותה כאשר בעצם הסכומים גדלים במידה מועטה בשנים שיבואו, בשנת 2002 היו "דמי החבר" לאיש 299 ₪ בשנת 2003 300.50 ₪; בשנת 2004 גדל הסכום ל- 318.50 ₪ ובשנת 2005 נותר הסכום על 318.50 ₪.
- כאמור יש לראות את הסכום ככפול כיוון והמבקשים ועמם כל עובדי הרשויות המקומיות בארץ חברים בשתי העמותות המשיבות בתובענה שלפנינו המדובר אם כן בתשלומים של 600-640 ₪ לאיש.
- ד. "דמי החבר" הוגדרו ככאלה מסיבות פיסקליות ומשפטיות כאמור, אשר על כן מדובר על סכומים שמהווים מקדמות על חשבון השתלמויות שצורכים "חברי" העמותות שהנם "צרכנים" לכל ענין ודבר!!! בהתאם לכך סכומי "דמי החבר" הנם בעצם תשלומים לכל ענין ודבר לגוף עסקי אשר מספק שירותי השתלמויות, יתרה מזאת, התשלומים כביכול ע"י "דמי חבר" גמול השתלמות וגו', אמורים לכסות עלות השתלמויות עפ"י גובה התשלום (נ- 600 ₪), אולם בפועל מותירים רווחים ניכרים למשיבות כפי שנראה.
- ט. "עמותות" כמו המשיבות מס' 1 ו- 2 מוגדרות כידוע כגופים הפועלים ללא "מטרות רווח". אולם המשיבות מס' 1 ו- 2 עשו רווחים מפעילויות ההשתלמויות שלהן.
- טז. רק בסוף שנת 2000 התחילו המשיבות לפעול בעצם כבר מהתחלה העבירו המשיבות את כל תפקידיהן בנושא ההשתלמויות עפ"י הסכם שנערך ביום 8.3.00 בין המשיבה מס' 1 לרימון פרויקטים והכשרה בע"מ (לעתיד שונה השם לרימונים פרויקטים והכשרה בע"מ) כאשר עפ"י המוסכם עבור כל "עמית" שצורף לעמותה זכאית היתה רימון ל- 9% מסכום דמי החבר ששולמו בפועל (בצירוף מע"מ) בשנת ההצטרפות ובנוסף היתה זכאית רימון ל- 8.7% מסכומי תפעול ההשתלמויות (בתוספת מע"מ). (הפרטים לקוחים מביאורים לדו"חות הכספיים של המשיבה 1 בתקופת הרלבנטיות).
- יז. המשיבה מס' 1 היא שעמדה מול "רימון" כאשר המשיבה מס' 2 (ועמותות אחרות שאינן בגדר המשיבות בתובענה זאת) נושאות בהוצאות היחסיות של המשיבה מס' 1, הכל עפ"י קביעת המשיבה מס' 1, "אשר מחייבת את העמותות הקשורות בחלקן בהוצאות המשותפות" בהתאם למנגנון חלוקת הוצאות כפי שאושר בועד המנהל" (ראו נא את דו"ח כספי של המשיבה מס' 1, לשנת 2000 באור 8) מצ"ב כנספח ג' לבקשה.
- יח. ראוי להדגיש כי במהלך השנים לא היו למשיבות מס' 1 ו- 2 עובדים אשר על כן פעילותן בוצעה או ממשרדי התסתדרות הפקידים עובדי המינהל והשירותים האו עיי חברת רימונים בע"מ (מקודם רימון בע"מ) (מאוחר יותר שחר און שירותי ניהול בע"מ עליה נעמד להלן).
- יט. החל משנת 2002 נמסר גם הניהול הכספי של הפעילות המקצועית של המשיבה מס' 1 (ויחד עמו של שאר העמותות הקשורות לרבות המשיבה מס' 2) לחברת הבת של הסתדרות הפקידים שחר און בע"מ (המשיבה מס' 3) כשתקפו של הסכם זה 6 שנים מיום 1.1.02 ויארך באופן אוטומטי לתקופות נוספות בנות 3 שנים כל אחת, אלא אם יודיע צד אחד למשנהו על הספקת ההסכם, עפ"י ההסכם חברת הבת הנ"ל משעבדת את כל רכושה ונכסיה בשעבוד דף לטובת המשיבה מס' 1.
- כ. יתרה מזאת, חברת בת אחרת שנמצאה בשליטה מלאה של הסתדרות הפקידים בשם מיניב בע"מ החלה. עפ"י החלטת העמותות (ביניהן המשיבות מס' 1 ו- 2) לרכו גם את ניהולי הפעילות המקצועית של העמותות, אשר קודם לכן רוכזה עיי "רימונים בע"מ". ביאור בנדון מהדו"חות הכספיים של המשיבה מס' 1 מצ"ב כנספח ד' לבקשה.

כא. כסיכום ביניים לאור האמור: אנו רואים כי בעצם העמותות אינן פעילות בעמותות כלל אלא מהוות מסווה לפעילות עסקית טהורה של ספק לכל ענין ודבר.

כב. עפ"י הדו"חות הכספיים של המשיבות מס' 1 ו-2 הרי ביום 22.6.03 מינה רשם העמותות חוקר לבדיקת התנהלותן התקינה של העמותות. רק בחודש 7/05 הועברה לתגובתן של המשיבות מס' 1 ו-2 טיוטת דו"ח הבדיקה שערך החוקר. ובה המלצות חריפות כמו פירוק העמותות, ניהול ותחת השגחת בימ"ש וגו'. לא ידוע למבקשים על דו"ח סופי שנערך ע"י החוקר מאז למרות שמתחילת החקירה עבור יותר מארבע שנים! בזמן האחרון אליבא המשיבות מס' 1 ו-2 נפתחה גם חקירת משטרתית בנוגע להתנהלות המשיבות, ולא עוד אלא שממש בעת הכנת הבקשה נודע על המלצה להעמיד לדין את בעלי התפקידים במשיבות בגין שוחד, לקיחת טובות הנאה וגו'. ידיעות עתונאיות בנידון מצ"ב כנספח ה' לבקשה.

כג. לאור הערות רשם העמותות (שקדמו למינוי החוקר מטעמו) פעלו המשיבות מס' 1 ו-2 (ושאר העמותות בנידון) חברת הבת מיניב בע"מ והסתרות הפקידים להסדר חדש שנערך ביום 14.2.03 ואשר עפ"יו:

(1) הסתדרות הפקידים יוצאת מן התמונה, שכן מעבירה את כל אחזקותיה במניות חברת הבת (המשיבה מס' 3) למשיבה מס' 1 שהופכת להיות בעלת השליטה הבלעדית במשיבה מס' 3.

(2) גם מיניב בע"מ יוצאת מן התמונה והפעילות המקצועית של העמותות תנוהל ותרוכז גם כן ע"י המשיבה מס' 3.

כד. ב-12/04 הוסכם בע"פ (אם כי לא נחתם) שחברת הבת תתקשר עם המשיבה מס' 1 לאספקת שירותים למשיבה מס' 1 (ובאמצעותה לעמותות האחרות כולל המשיבה מס' 2). לא ידוע למבקש מדוע לא נחתם הסכם בכתב בנידון והדבר אומר "דרשני".

כה. הנה כי כן יצא בצורה גלויה יותר המרצע מן השק. המדובר בפעילות מסחרית של גוף שמספק שירותים לצרכנים, כאשר תשלומי הצרכנים במסווה כאמור של דמי חבר או סכומי גמול השתלמות שעוברים למשיבות מס' 1 ו-2. כאשר יש להרים בעצם את המסך מעל המשיבות מס' 1 ו-3 ולראותן גוף עסקי אחד שמספק שירותים בשכר "לחברים" שהנם צרכנים לכל ענין ודבר; הסיבות לא רק שלמשיבה מס' 1 שליטה מלאה במשיבה מס' 3, ולא רק שכל רכוש של המשיבה מס' 3 משועבד למשיבה מס' 1 אלא שהמשיבה מס' 1 גם ערבה לכל התחייבויות המשיבה מס' 3.

כו. עפ"י הדוחות הכספיים של המשיבה מס' 1 הרי הכנסותיה מ"דמי חבר" קרי תשלום בגין השתלמויות של צרכנים (חברים) היו כדלקמן:

שנת 2001	16,827,821	ש"ח
שנת 2002	16,028,563	ש"ח
שנת 2003	19,151,205	ש"ח
שנת 2004	20,078,450	ש"ח
שנת 2005	19,925,311	₪

לעומת זאת הוצאות ישירות (גיוס עמיתים ופעילות מקצועית):

שנת 2001	7,662,572	ש"ח
שנת 2002	8,190,327	ש"ח
שנת 2003	8,314,939	ש"ח
שנת 2004	9,924,167	ש"ח
שנת 2005	12,123,015	ש"ח

כז. הנה כי כן אנו רואים כי למשיבה מס' 1 לכשעצמה הכנסות כפולות כמעט מהוצאותיה, כאשר בהוצאות משתתפות עפ"י מפתח יחסי העמותות האחרות ובתוך המשיבה מס' 2.

כח. למותר לציין, כי המשיבה מס' 1 אינה מחלקת ואו מחזירה רווחיה לחבריה. שכן מוציאה אותם כביכול על הוצאות הנהלה וכלליות (למרות שאין לה עובדים) שכן הפרשה לחובות מסופקים (ערבויות לבתי מלון לגבי קיום ימי השתלמויות!) לאחרונה נתגבר הציבור כי התקירה המשטרית בענייני המשיבות 1 ו-2 מעלה כי "הכספים" שנתרו אצל המשיבות בענייני ההשתלמויות שמשו כביכול לטובות הנאה עבור העמותות (המשיבות) ועובדיהן וכך המליצה היחידה הארצית לחקירות הונאה של המשטרה להעמיד לדין 15 עובדים בהסתדרות הפקידים ובראשם את מר ליאון מורוזובסקי היו"ר נספח ה' דלעיל).

2. בעברנו מהמשיבות למבקש, הרי מדובר בעובד מרכז השלטון המקומי (רשות מקומית ~~קרי~~ ~~השטחים~~), חבר במשיבות מס' 1 ו-2 אשר משלם "דמי חבר" למשיבות באמצעות המעביד שלו (מועצה מקומית קרי ~~השטחים~~). הסכום שמשולם עבורו מדי שנה כ- 660 ₪ (זהה לתשלומי שאר חבר קרי: צרכני המשיבות כאמור דלעיל) היות המבקש "חבר" בעמותות המשיבות הנה לתפארת המליצה, שכן אין לו שום כוח, אינו מקבל שום מסמך ממסמכי המשיבות. כך כאשר בקש לקבל מידע בקשר לתובענה שלפנינו, בכלל ואף ביקש את הדו"חות הכספיים של המשיבות, תקנונים והחלטות התעלמו ממנו לחלוטין, אשר "להזמנות" לאסיפות כלליות שנתיות מתפרסמות בעיתונים בדרך שלא מגיעה לעיני החברים ומעולם אין חברים רגילים משתתפים בהן דבר המדבר בעד עצמו.

א. המבקש יטען כי המשיבות הטעו ומטעות את צרכני המשיבות לגבי שירותי השתלמות, הן טרום ההתקשרות של הצרכנים עמן והן אחריה-במצג באלו מדובר בפעילות שלהן כעמותות "שלא על מנת לשאת רווחים" קרי: כאלו התשלומים אותם שלמו ומשלמים חברי העמותות הנם "דמי חבר" ולכל היותר נועדו כיסוי עלויות ההשתלמויות ותו לא. כך שאין למשיבות רווחים בנדון. בפועל המשיבות עושות רווחים על גבי המבקש ושאר "חברי המשיבות" כך שאין התשלומים של "דמי חבר" מהווים אך ורק כיסוי עלויות.

ב. אולם יתרה מזאת, זה העיקר: בשלב מסויים (עוד ב- 2001) החליטו המשיבות על דעתן עצמן (ולפי הידוע לא בצורה מסודרת) כי הכספים המועברים עבור השתלמויות מקצועיות עבור הצרכנים, יהיו אך ורק לשנת הפעילות לגביה שולמו הכספים, וכך אם מסיבות אלו או אחרות לא נצל חבר את מלוא ההשתלמויות להן הוא זכאי עפ"י הכספים ששלם עבור אותה שנה לא יוכל להעביר את זכותו לשנה הבאה! יש בכך למעשה העלאה במועל של "מחיר" ההשתלמויות ואו דמי החבר בניגוד להסכם הקיבוצי אשר קוצב את הסכומים שיועברו בגין ההשתלמויות.

ג. יושם אל לב כי באופן אובייקטיבי נדיר המצב שבו יכול חבר לנצל את מלוא זכויותיו להשתלמות בשנה מסויימת. הן בגלל חוסר התאמה עם דרישות העבודה, הן בגלל העובדה שהמשיבות שומרות לעצמן את הזכות לשנות את מועדי ההשתלמויות ותוכן ועושות כן פעמים רבות, מה שמקשה על ההסתגלות של החברים לשינויים הן בגלל שקיום השתלמות מותנה במספר מינימלי (של 55-60 משתתפים) והן בגלל שהמשיבות לא מתירות להעביר את הזכות להשתלמות גם לעמיתים אחרים! **טופס הרשמה לדוגמא להשתלמות** לקוח מכתב העת של חברי העמותות לקידום מקצועי – עמותות 6/22 מצ"ב כנספח ו' ומדובר בעד עצמו. בנוסף, יש רגליים לכך שהמשיבות פועלות באורח יזום לבטול השתלמויות שלא לצורך, בטענה שאינן רווחיות ובכך מגדילות את רווחיהן! בסופו של יום "רווחי" המשיבות על "גבי החברים" והמבקש בתוכם מגיעים לקרוב ל-80% לפחות (שמונים אחוז) מדי שנה!!!

ד. המבקש יטען כי **ייחוד** כספי חברי המשיבות אך ורק לשנה בה שולמו, ואי החזרת כספים שלא שמשו ליעודן היא התעשרות לא הוגנת על גבם של החברים / הצרכנים, עומדת בניגוד לטענות המשיבות כי מדובר בעמותות ובפעילות שלא בכונת רווח. והכל נעשה ללא גלוי נאות לחברים הצרכנים.

ה. המבקש יטען כי לא ידוע לו על החלטה של גופים מוסמכים של המשיבות להכשרת השרץ האמור (ייחוד כספי ההשתלמויות אך ורק לשנה השוטפת, ואי אפשרות להחזר בגין השתלמויות לא מנוצלות ואו "שמירת" הזכות לשנים הבאות). יתרה מזאת המשיבות לא עשו פרסום להחלטה זאת כאשר החברים בעצם מגלים את האמור רק כאשר מבקשים לנצל השתלמויות בשנה מסויימת בגין תקופה קודמת, תופעה נדירה לאור העובדה שמדובר בעובדים אשר מתקשים לנצל את מלוא ההשתלמויות שמגיעות להם בשנה מסויימת, לאור התנאים המגבילים על שמוש בזכות האמורה כאמור, לאור אילוצים מובנים של העבודה והמשפחה, ולאור פעילותן היזומה של המשיבות לא לצמצום השתלמויות.

ו. המבקש יטען כי מקורה של ההטעיה נעוץ בעובדה שרבים כל כך חברי העמותות אשר מתקשים לנצל את מלוא ההשתלמויות המגיעות להם עפ"י תהיקף הכספי של "דמי החבר" קרי, **התשלומים אשר מכסים את ההשתתפות בהשתלמויות**.

ז. המבקש יוסיף ויטען בנוסף כי העובדה שאין מדובר לפנינו "דמי חבר" נגזרת מהעובדה, שתשלום דמי החבר מכסה לכל היותר עלויות של השתלמויות בגובה סכום דמי החבר! כך שיש קשר ישיר והדוק בין העלויות הפוטנציאליות של ההשתלמויות ודמי החבר.

ח. המבקש יטען כי גלה את התופעה האמורה (ייחוד הכספים לשנה השוטפת) כאשר עיין באינטרנט בתקנון הרישום(?) להשתלמויות של "חברים" במשיבות שם מצויין **ובאותיות קטנות** כי "הזכות להשתתף בהכשרה ניתנת למימוש עד סוף שנת הזכאות בלבד – דמי החבר אינם ניתנים לצבירה משנה לשנה". כדי לסגור את הפתח במלואו אף מצויין בתקנון כי חל איסור מוחלט להעברת זכות ההשתתפות לעמית או כל אדם אחר (מדוע לא יוכל "עמיתי" במשיבות להעביר את זכותו לגורם אחר בלי שתחשב ההשתלמות כגמול השתלמות?)

4. א. המבקש, אשר כהן ב-2003 כיו"ר ועד העובדים במועצת אלפי מנשה בקש להעביר את זכותו להשתלמות לשנה הבאה אולם סרב. כאמור להלן, הפתענו גילה שבעלי מקצוע הנדסיים שחברים בעמותה משלהם **צוברים** את ההשתלמויות שלהם משנה לשנה. מדוע ההפליה והיחס הלא שוויוני כלפי חבר המשיבות? מכתבו של המבקש מיום 6.11.03 מצ"ב כנספח ז' לבקשה.

ב. בהמשך לסיק א' הסירוב למבקש בנידון נעשה במכתבו של עוה"ד אופיר אלקלעי מנכ"ל המשיבה מסי' 1 מיום 11.1.04 שמצייב כנספח ח' לבקשה ובו מציין עוה"ד אלקלעי כי "בהתאם לכללים(?)" לא קיימת זכות צבירת זכאות משנה לשנה". במכתב הסירוב נאמר בנוסף כי באופן חריג וחד פעמי ועפ"י החלטת ועדת חריגים, תוארך זכאותו של המבקש לשנת 2003 (ביחס להשתלמויות) עד 31.12.04 (כך:). ייאמר מיד כי למבקש אין שום ידיעה לא רק על המקור המשפטי לקביעה המטעה כאמור, ולא מה הם אותם "כללים" עליהם מדבר עוה"ד אלקלעי, אלא מהי ומיהי ועדת החריגים שישבה בענינו?

ג. בתחילת 2006 פונה ב"כ המבקש לברור מה הם אותם "כללים" בגין לא נתנת לו זכות צבירה על כספיו שלו" מכתבו של ב"כ המבקש מיום 15.5.06 מצייב כנספח ט' לבקשה ותזכורת של הח"מ מיום 28.6.06 שלא מענית כליל מצייב כנספח י' לבקשה.

ד. בהמשך פונה ב"כ המבקש אל הממונה על הביטוח ושוק ההון במכתבים מהימים 29.8.06 ו- 1.10.06 כדי לברר האם המשיבות שעוסקות בהשתלמויות הן קרנות השתלמות" או קופות גמל, מכתבו של משרד האוצר עונה בשלילה בנידון (תכתובת עם משרד האוצר מצייב כנספחים יא' - יב' לבקשה זאת).

ה. ביום 12.10.06, לאור אי קבלת תשובות מהמשיבות פונה הח"מ אל עוה"ד אלקלעי מנכ"ל המשיבות מצהיר כי הוא מבין שאין שום החלטה של ועד העמותה או של האסיפות הכלליות אשר מגבילות את זכותם של חברי המשיבות לצבור זכויותיהם להשתלמות בשנים יבואו, והוא מבקש במפגיע מהמנכ"ל הנכבד לקבוע מועד לדיון בנידון וכ"כ לאפשר לח"מ לעיין במסמכי המשיבות. אין צורך לומר כי לא נתקבלה שום תשובה מעם מנכ"ל המשיבות עד היום הזה גם לפניו זאת דבר שאומר דרשני.

5. א. המבקש יטען בסיכום כי המשיבות בפעולתן כאמור משמשות בעצם "כעוסקות" לכל ענין ודבר שכן נותנות שירות דרך עיסוק ובתמורה מלאה ורווח. כמו כן חברי המשיבות הנם צרכנים לכל ענין ודבר שכן מקבלים שירותים מעוסקים במהלך עיסוקם לשימוש אישי (ראו נא את פרק א' לחוק הגנת הצרכן התשמ"א - 1981).

ב. המבקש יטען כי המשיבות בפעולתן כפי שתוארה דלעיל הטעו ומטעות את "חבריהן" הצרכנים לגבי מהותן שלהן (מציגות עצמן בעמותות מוסדות ללא כוונת רווח בעוד שמדובר בעוסקות לכל ענין ודבר).

1. המבקש יטען כי המשיבות גם הטעו ומטעות את חבריהן - צרכניהן לגבי אופי פעילותן בהציגן מציגות עצמן כמי שמועלות שלא למטרת רווח בעוד שעשו ועשות זאת למטרת רווח.

2. כ"ה הטעו /או מטעות את החברים ("הצרכנים") לגבי הטיב והמהות של השירות שהן נותנות, לקראת ההתקשרות בהציגן את השרות (השתלמות מקצועית) כשרות חנם הניתן לחברי העמותות שמשלמים "דמי חבר" בעוד שבפועל מדובר בתשלום טבין ותקילין עבור השתלמויות, כאשר היקף ההשתלמויות נגזר "מסכום דמי החבר" כאמור.

3. לקראת ההתקשרות וגם אח"כ מטעות המשיבות את הצרכנים כאשר לא מציגות את השרות שנתן על ידן כשרות אופציונלי חזי שנתני אשר אם לא ממומש באותה שנה בחלקו או במלואו לא מוחזרת התמורה למשלם (יש כאן הפרת סעיף 2 ו- 4 לחוק הגנת הצרכן). כ"כ מטעות את חברי המשיבות כאשר אינן מגלות שמאפשרות את צבירת הזכויות שמשללת מהמבקש וחברי המשיבות האחרים בכל הקשור לבעלי מקצועות הנדסיים.

4. המשיבות נצלו את מצבם המיוחד של הצרכנים, כאשר עפ"י הסכם קיבוצי הכספים שלהם בנדון מועברים ללא מעורבותם ושליטתם ע"י מעבידיהם למשיבות מה שמהווה מצוקה (לא מאפשר שום שליטה והתערבות של החברים) כדי לקבל תמורה העולה על התמורה המקובלת (סעיף 3(ב) לחוק הגנת הצרכן).

5. הנסיבות מצביעות כי מהלכיהן של המשיבות נגועים בחוסר תום לב, מה שמאפשר הגשת תביעות ייצוגיות גם מכוח סעיפים 12 ו-39 לחוק החוזים (חלק כללי) הכל עפ"י דברי כב' הש' ד"ר ד. פלפל בת"א 1600/99 תבל נ' ברנשטיין כי הצרכן יכול לתבוע בתובענה ייצוגית, מכוח עילת תביעה שתן יהיה לשייכה לחוק הגנת הצרכן... יש לציין... הריג אחד והוא יישום הסעיפים 12 ו-39 לחוק החוזים שעניינם תום לב במשא ומתן וביצוע החוזה, שבהיותם הוראות על מלכותיות מצטרפות אוטומטית לכל חוק, חוזה או פעולה משפטית.

6. אשר לנוקים לצרכנים כתוצאה מההטעה ע"י המשיבות:

א. עפ"י פרסומי המשיבה מס' 1 באתר שלה באינטרנט היו לה ב- 9/05 לפחות כ- 140,000 עמיתים אשר שלמו כ- 320 ₪ לשנה כ"דמי חבר" (שמקורם בגמול השתלמות) כך שלכאורה מדובר בסה"כ הכנסות כ- 44,800,000 ₪ לשנה.

ב. אלא שבדו"חות הכספיים של המשיבה מס' 1 הכנסותיה מדמי חבר מגיעות בשנים 2004-2005 רק ל- 20,000,000 ₪. אולם בדו"ח המאוחד עם כל העמותות האחרות יש למשיבה מס' 1 מקור הכנסות כספי נוסף לא מוסבר, באותן שנים פעילות תיירותית (כך?) כאשר לא מדובר בחברת תיירות או תיירן מוסמך, וסביר שההכנסות מגיעות גם כן מהעמותות ו/או מהעמיתים הצרכנים. בנושא השתלמויות לסכום מכל מקום ההכנסות מהפעילות התיירותית הגיעו ל- 40,850,065 ₪ בשנת 2005 ו- 28,942,406 ₪ בשנת 2004 (אין משום מה מקור הכנסה כזה בדו"חות המאוחדים של המשיבה מס' 1 בשנים הקודמות) האין למצער חלק מהפעילות התיירותית נעוצה גם היא בתשלומי דמי החבר של חברים במשיבה מס' 1 ו/או המשיבות? (המשיבה מס' 1 היא הספק המארגן עבור כל שאר העמותות כידוע).

ג. מכל מקום עפ"י הדו"חות הכספיים הלא מאוחדים של המשיבה מס' 1 הרי הכנסותיה מ"דמי חבר" הגיעו בממוצע לכ- 16,000,000 ₪ לשנים 2001-2003 וכ- 20,000,000 ₪ לשנים 2004-2005.

כיוון שההוצאות השנתיות בנידון (גיוס עמיתים, פעילות מקצועית) עמדו על כ- 8 מ' ₪ בממוצע בין השנים 2001-2004 כ- 10 מ' ₪ בשנת 2004 ו- 12 מ' ₪ בשנת 2005, הנה הלווא שהופק מדי שנה מהפעילות המקצועית (שירותי השתלמות) עמד על כ- 8 מ' ₪ לשנה, לפחות שרובו נזקף לזכות התרגיל המבריק של המשיבות!!!

ד. אשר לשנת 2006 בה אין עדיין דו"חות כספיים, הרי המבקש ינהג בהן (מבחינת הכנסות והוצאות) בצורה זהירה, עפ"י הנתונים בשנת הכספים 2005.

ה. המבקש יטען כי בהנחת שצרכן רגיל "מפסיד" מדי שנה עקב אי צבירה כשליש מזכויותיו להשתלמות בממוצע (למבקש אין נתונים בנידון, ואף אינו יכול להצביע על כך שהמשיבות מנהלות רישום מדוקדק). הרי שיש מדי שנה הפסד של כ- 5.3 מיליון ₪ מצטבר לצרכנים לגבי השנים 2000-2003 (שליש מ- 16 מיליון ₪) וכ- 6.6 מיליון ₪ לכל אחת מהשנים הבאות אחריה (שליש מ- 20 מיליון ₪). בסה"כ הנזקים לצרכנים (חברי המשיבה מס' 1) המצטברים עומדים על 35.9 מיליון ₪ לגבי השנים 2001-2006 ועד בכלל.

- ו. אשר למשיבה מס' 2 הכנסותיה מדמי חבר לשנים 2002 ו-2003 עמדו על 11,781,612 ₪ ו-13,697,482 ₪ בהתאמה ו-15,454,132 ₪ בשנת 2004 עלות הפעילות (גיוס עמיתים ופעילות מקצועית) הגיעה ל-5,500,816 ₪ ו-7,458,670 ₪ בשנים 2002 ו-2003 בהתאמה. וכ-10,340,000 ₪ בשנת 2004. אשר לשנים 2004-2006 המבקש "יתזיק" לשם הזהירות בנתונים כמו בשנת 2004 ואשר לשנת 2001 הנתונים כמו בשנת 2002.
- ז. לאור האמור הרי למשיבה מס' 2 היו רווחים של כ-6 מיליוני ₪ בכל אחת מהשנים 2001, 2002 ו-2003 ו-5.2 מיליון ₪ בשנים 2004, 2005 ו-2006.
- ח. בהנחה שצרכן סביר מפסיד מדי שנה כשליש עקב אי הצבירה כאמור. הרי שמדי שנה לצרכני המשיבה מס' 2 הפסדים של כ-4 מיליון ₪ בשנים 2001-2003, וכ-5 מיליון ₪ לשנה בשנים הבאות אחרית, בסה"כ מדובר אם כן על הפסד מצטבר לצרכנים כתוצאה מההטעיה (אי הצבירה כאמור) בסך 27 מיליון ₪.
- 6.
- א. אשר למשיבה מס' 3, הרי מדובר בחברה בע"מ (קרי אישיות משפטית) אם כי משום מה חיפושים לא מצליחים לאתררה ברישום החברות. המשיבה מס' 3 אמנם מקבלת רק דמי ניהול של 9% מכל דמי חבר וחבר במשיבה מס' 1. ואיננה "מרוויחה" ישירות מפרשת הצבירה ע"י המשיבות של כספי הצרכנים, אך בהיותה שותפה למעשי ההטעיה והתרמית, עליה להשתתף בשיפוי. נזקי המבקשים וכיוון שנוקי המבקשים שלישי מדמי ההשתתפות עליה לחזיר שליש מדמי הניהול שקבלה כל השנים והעומדים על 9%. לכל שנה, על כן סכום הנתבע הימנה הוא 3% מסה"כ של 108 מ ₪ (סה"כ הכנסות המשיבה מס' 1 משך השנים) ובסה"כ מדובר ב-3,240,000 ₪.
- ב. למבקש ושאר חברי "העמותות" אין קשר ישיר עם המשיבה מס' 3 אשר פועלת "כקבלן מבצע" עבור המשיבות, ומכאן חבותה כלפי המבקשים בהיותה "ידן הארוכה" של המשיבות בכל הנוגע לשירותי ההשתלמות המקצועית לפנינו.
- ג. אשר על כן, הסעדים הכספיים הנתבעים מהמשיבות נתבעים עפ"י סכומיהם גם מהמשיבה מס' 3.
7. אשר לתביעתו האישית של המבקש והקפה הכספי:
- א. המבקש, לא נצל כלל את זכותו להשתלמות מקצועית בין השנים 2001-2006, הן בגלל אילוצי עבודה והן בגלל ביטול השתלמויות בהן היה מעונין (מחוסר מספר מספיק של נרשמים וכיו"ב). לפיכך, עקב חוסר צבירה נזקי המבקש: מסתכמים במלוא סכום דמי החבר בין השנים 2001-2006 ובסה"כ המדובר ב-3,672 ₪.
8. יודגש כי בשנת 2007 שנו המשיבות מס' 1 ו-2 את מדיניותן וכפי הנראה מתאפשרת צבירת זכויות, לפחות חלקית, משנה לשנה בכל הנוגע להשתלמויות. לפיכך התובענה והבקשה בעניינו היא לגבי השנים 2001-2006 (בשנת 2000, היתה תקופה חלקית בה פעלו המשיבות במיוחד בגיוס חברים וע"כ החליט המבקש לא להביא תקופת מעבר זו בחשבון התובענה לפנינו).

א. בהמשך לתביעה יטען המבקש כי הטעיה נוספת של המשיבות בנושא ההשתלמות נעוצה בעובדה שהמשיבה מס' 1 מחשבת בעצם כל השתלמות לחוד מבחינת ההכנסות לגביה (מספר המשתלמים והתשלומים לכל אחד ואחד) לעומת ההוצאות של ההשתלמות, ועורכת השתלמות רק כאשר לכאורה היא "רווחית". עד כאן לכאורה הכל בסדר, אלא שהמשיבה מס' 1 נפחה לא פעם הוצאות במטרה לבטל השתלמויות, שהרי בטול השתלמויות הוא רווח נקי עבורה (ממילא גמול ההשתלמות יגיע למשיבות) בנוסף העמיטו המשיבות פעמים רבות על ההשתלמויות ארוח חנם של עובדי /או מוזמנים אחרים שהמשיבות היו מעוניינות בטובתם. והכל בלי לגלות לצרכנים, כי הכספים שלהם מממנים מתן "טובות הנאה" לגורמים שלישיים, אין ספק שעובדה זאת מהוות הטעיה רבתי של הצרכן וניצול כספי צרכנים למטרות זאת.

ב. המבקש יעתור לאור האמור, לקבלת כל פרטי ההשתלמויות שהיו מתוכננות. עלותן ורשימות הנרשמים אליהן בפועל, כדי לעמוד על הנזק לצרכנים כתוצאה מהתנהגות המשיבות כאמור בס"ק א' (מדובר כמובן בנזק נוסף לנזק הנתבע בתובענה נשוא הבקשה לפנינו).

פרק ב': נימוקים לקבלת התובענה שלפנינו כתובענה ייצוגית

1. במהותה מטרתה של התובענה הייצוגית להביא בפני בית המשפט עניינים שלא היו נידונים בפניו אילמלא היה קיים מכשיר דיוני מסוג זה קרי בו מתעוררת שאלה משותפת לקבוצה גדולה של תובעים, אשר נגרם להם נזק שגובהו ביחס לכל אחד מהם הינו קטן מכדי שיצדיק הגשת תביעה אישית. כלומר הכוונה למקרים שבהם עלות ההתדיינות המשפטית עבור כל יחיד הינן גבוהות מן הפיצוי שהוא עשוי לקבל במידה ויזכה בתביעה ואין לו תמריץ לפתוח בתובענה אישית (ראה למשל את פרופ' גולדשטיין "תביעת ייצוג קבוצתית מה ועל שום מה?": משפטים (ט) ד עמ' 416) אין ספק שהמקרה שלפנינו עונה על המבחנים האמורים שכן המדובר בסכומים שנתיים זניחים (כ- 320 ₪ תשלום שנתי של הצרכנים לכל אחת מהמשיבות, העמותות קרי, תשלומים קטנים מכדי שיצדיקו תביעה אישית).
2. התביעה שלפנינו היא עפ"י התוספת השניה לחוק התובענות הייצוגיות התשס"ו – 2006 עפ"יה ניתן להגיש תביעה נגד עוסק, כהגדרתו בחוק הגנת הצרכן בקשר לענין שבינו לבין לקוח. בין אם התקשרו בעיסקה או לא" כאמור בפרק הראשון לבקשה זאת, הרי המשיבות, הן עוסקות לכל ענין ודבר, ואופי ההתארגנות שלהן (כעמותות) אינו מעלה או מוריד. גם חברי העמותות הנם צרכנים של שרותי השתלמות לכל ענין ודבר, והעובדה שנחשבים גם כחברי העמותות המשיבות אינה גם היא פוגמת באופי הצרכני של יחסיהם עם המשיבות במיוחד לאור ההפרדה המוחלטת בין שליטה וחברות בעמותות המשיבות (וראה בנידון את פסי"ד ביהמ"ש העליון בע"א 1795/93, 1831 קרן גימלאות של חברי אגד נגד יעקב וכן את מאמרו של ד"ר עלי בוקשפן הערות על הקשר בין בעיית היסוד בדיני התאגידים, חקיקה צרכנית וחוזים אחידים הפרקליט מ"ד, חוברת ב' 2/99 עמ' 314 ואילך).
3. אין ספק שהמבקש מייצג לפנינו באורח הולם קבוצה הומוגנית של צרכנים בשאלות התובעות מהתובענה שלפנינו, ולא עוד אלא שמדובר בסעד כספי שווה של כל אחד מחברי הקבוצה (שהרי התשלומים למשיבות של המבקש וחבריו לקבוצה, זהים לגמרי, וגם הנזקים אחידים בעיקרם). אשר לקבוצה הרי עפ"י אנשי המשיבות מונה כ- 140,000 חברים(!) וגם אם מדובר רק בחלק מהמספר האמור מדובר בקבוצה גדולה דיה להגשת תובענה ייצוגית.
4. אין ספק שהמבקש מייצג נאמנה את קבוצת ההתייחסות קרי עובדים, שחברים בעמותות המשיבות בתובענה שלפנינו אין גם ספק שהמבקש פועל בתום לב בנידון.

5. אין ספק ששום ארגון עובדים אינו מתאים להגן על זכויות חברי העמותות בענייננו, שהרי בעצם המשיבות שפועלות כספקיות לכל ענין ודבר הן חלק מההסתדרות העובדים החדשה, ארגון העובדים שאמור היה להגן על זכויותיהם של העובדים: הצרכנים (ראו בנידון את ע"א 1210/02 ביברינג ויונג נ' אל על על נתיבי אוויר לישראל בע"מ וההסתדרות הכללית החדשה) מאידך אין עלות התביעה שלפנינו פועל יוצא מההסכם הקיבוצי שחל על המבקש ושאר הצרכנים, חברי המשיבות, שהרי אין התובענה שלפנינו מערערת על עצם גמול ההשתלמות ו/או על "דמי החבר" בעמותות המשיבות, כי אם ביחס לשימוש שעושות המשיבות בתשלומים שמגיעים אליהן כתשלום בגין השרותים שהן אמורות לתת, וביחס להטעיה עושק וחוסר תום לב בנידון.

6. מבחינת חוק התובענות הייצוגיות, המבקש בהחלט מי שיש לו עילה בתביעה שמעוררות שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל – החברים הנמנים עם קבוצת בני אדם – והתובע בשם אותה קבוצה (סעיף 4(א)1 לחוק התובענות הייצוגיות התשי"ו – 2006) ובוודאי גם מי שנגרם לו נזק, שהרי לא יכול היה לצבור את זכותו להשתלמות מעבר לשנה – בה לא נצל את מלוא ההשתלמויות יחסית לתשלום "דמי החבר" (קרי, התשלומים עבור ההשתלמויות [ראה נא את סעיף 7 דלעיל]). בכך עונה המבקש על דרישות סעיף 4(ב)1 לחוק התובענות הייצוגיות האמור.

7. מבחינה משפטית הרי עפ"י החוק החדש, גם אם התובענה שלפנינו הנה כנגד עוסק כהגדרתו, אין העילות המשפטיות בבסיסה צריכות להיות אך ורק עפ"י חוק הגנת הצרכן, העלות המשפטיות בבסיסה התובענה, שהבקשה שלפנינו מבקשת להכשיר כייצוגית הן:

א. הטעיה וניצול מצוקת הצרכן עפ"י חוק הגנת הצרכן.

ב. התעשרות לא הוגנת.

ג. חוסר תום לב בביצוע חוזה עפ"י סעיף 39 לחוק החוזים (חלק כללי).

ד. מעבר לאמור לדעת המבקש המשיבות בענייננו הן בעלות מונופול על ההשתלמויות של המבקש וחבריו, קרי: עובדים של הגופים שמהווים חלק מההסכם הקיבוצי שבסס את גמול ההשתלמות שמועבר למשיבות, זאת כיוון שלמבקש וחבריו אין שום בלירה אלא לנצל ההשתלמויות שלהם באמצעות המשיבות, בלבד אשר יש להן כאמור מונופול על ההשתלמויות של המבקש וחבריו. המבקש יטען כי התנהגותן השרירותית של המשיבות שלא מאפשרות את צבירת הזכויות ע"י המבקש וחבריו, הנה בעצם העלאה דרסטית ושרירותית של מחירי ההשתלמויות ובכך נצלו המשיבות בצורה לא הוגנת את המבקש וחבריו בקבעם מחירים לא הוגנים (בניגוד לסעיף 39 לחוק התגבלים העסקיים).

פרק ג': כללי

1. בקשה זאת נתמכת בתצהירו של המבקש שמצ"ב ומדבר בעד עצמו.

2. כל הטענות בבקשה משלימות מצטברות וחילופיות מבחינה משפטית.

3. בקשה זאת מדווחת למנהל בתי המשפט עפ"י סעיף 6(א) לחוק התובענות הייצוגיות.

יוסף אהרנסון, עו"ד
ב"כ המבקש